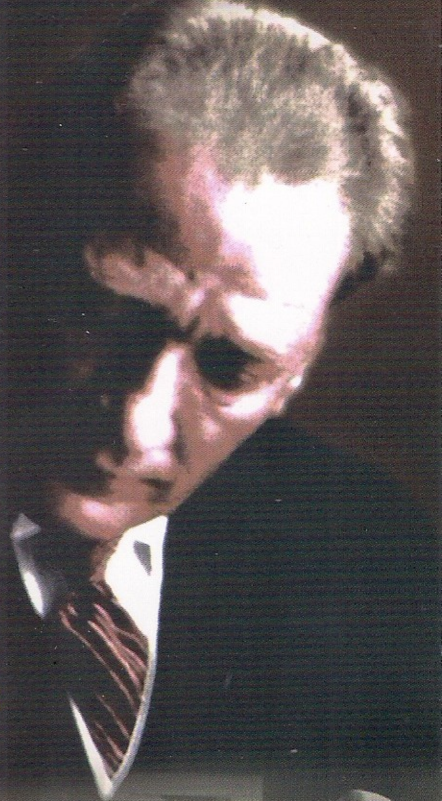
18th. Türk Tarih Kongresi

Turkish Congress of History

ANKARA

Bildiri Özetleri / Abstracts

1-5 Ekim/October 2018

TÜRK TARİH KURUMU

XVIII. Türk Tarih Kongresi

XVIIIth Turkish Congress of History

1-5 Ekim 2018

October 1-5, 2018

Bildiri Özetleri

Abstracts

Ankara, 2018

XVIII. Türk Tarih Kongresi

Cumhurbaşkanı

Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın

Koruyucu Başkanlığı'nda

Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenmiştir.

The XVIIIth Turkish Congress of History

has been organized by

Turkish Historical Society

Under the High Patronage of

His Excellency

President Recep Tayyip Erdoğan

KURULLAR / COMMITTEES

ONUR KURULU / HONORARY COMITTEE

M. Nuri Ersoy – Kültür ve Turizm Bakanı

Prof. Dr. A. Haluk Dursun – Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

Prof. Dr. Derya Örs – Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Refik Turan – Türk Tarih Kurumu Başkanı

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ DÜZENLEME KURULU / THE ORGANIZING COMMITTEE OF THE XVIIIth TURKISH CONGRESS OF HISTORY

Prof. Dr. Refik Turan (Kurul Başkanı)

Prof. Dr. Güray Kırpık

Prof. Dr. Birsel Küçüksipahioğlu

Prof. Dr. Abdurrahman Uzunaslan

Prof. Dr. M. Ali Çakmak

Dr. Zeki Eraslan

Dr. Nagehan Üstündağ

Dr. Şengül Demirel

Uzm. Birkan Soykan

Uzm. Selin Adile Eren

Uzm. Uğur Cenk Deniz İmamoğlu

Uzm. Yrd. Uğur Özçelik

ANADOLU'DAN SAFEVİ DEVLETİ'NE GÖÇLER: SEBEPLERİ VE SONUÇLARI

ELNUR NECİYEV*

Özet

Anadolu ve Azerbaycan'da yaşanan siyasi gelişmelerden dolayı, özellikle Türk orjinli Safeviliğin etkisiyle bu iki coğrafya halkı arasında çeşitli ilişkiler bağlamında birtakım yerdeğişmeler yaşanmıştır. 14. yüzyıldan itibaren başlanan göçler Safevî Devlet'inin ortaya çıkışı ile yeni bir biçim kazanmış ve Anadoludan göç eden Türkmanların Safevi Kızılbaş devletinin hududlarında daha geniş çevreye yayılmasını sağlamıştır. Anadolunun her tarafından bölük-bölük gelen Türkler Ustacalu, Rumlu (başlıca Sivas, Amasya, Tokat bölgelerine yerleşik Türk halkı), Tekelü (Antalya bölgesi), Zül'kadr (Dulkadir-Maraş) ile yine Anadolu'daki Karaman bölgesi halkına (başta Turgutlular olmak üzere) ve Varsak'lara (Çukurova, Tarsus bölgesi Türkmanları) mensup idiler. Özellikle 15. yüzyılın ikinci yarısında gerek Safevî propagandasının Anadolu'da artması ve gerekse Osmanlı Devleti'nde yaşanan yeniden yapılanmalar nedeniyle ortaya çıkan böylesine toplu göçler, her iki devletin sosyal ve siyasi hayatında değişikliklerin yaşanmasında basamak rolü oynamıştır. Bu dönemde Anadolu'dan Safevi Kızılbaş devletine çok sayıda Türkman aşireti, Safevî Tarikatı müntesibi olarak göç etmiş ve bunlar Safeviler'in asli gücünü oluşturmuştur. Osmanlı yöneticilerince alınan tüm önlemlere rağmen, bu göçler önlenememiştir. Böylece, merkezi Erdebil olan Safevî Tarikatı'nın güçlenmesi sonucunda Osmanlı tebaası bazı Türkman gruplar Şah İsmail'e desteklerini artırmış ve bu durum Safevî Devleti'nin kuruluşunda etkili olmuştur. Kısa bir zamanda güçlü hale gelen Safevi Devleti, 1510'dan sonra açıkça Osmanlı Devleti'ni içten tehdit etmeye başlamıştır. Sultan Selim, başlattığı siyasi, dini, ekonomik, millî ve askerî önlemler sonucu 1514'te gerçekleşen Çaldıran savaşıyla Safevi yayılmacılığının önüne kısmen de olsa geçebilmişse de devlet politikası haline gelen Safevilik, Osmanlı Devleti'ndeki etkilerini Celali isyanları ile devam ettirmiş ve Safevi Devleti'ne Anadolu'dan göçler, 16. yüzyıl boyunca sürmüştür. Osmanlı belgeleri, özellikle de Osmanlı fermanları, mektupları, muhimme defteri kayıtları ışığında ele alacağımız konu dönemin Anadolu göçlerinin sebep ve sonuçlarının daha iyi anlaşılmasına vesile olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Azerbaycan, Osmanlı Devleti, Safevi Devleti, Kızılbaş, göç, sürgün.

* Araştırma görevlisi, Azerbaycan Millî İlimler Akademisi, Tarih Enstitüsü, elnurneciyev@gmail.com

Abstract

MIGRATIONS FROM ANATOLIA TO SAFAVID DYNASTY: CAUSES AND RESULTS

Due to the political developments in Anatolia and Azerbaijan, there have been some displacements in the context of various relations between the peoples of these two geographies, especially under the influence of Turkish origin Safavid dynasty. The immigrations that started from the 14th century gained a new form with the emergence of the Safavid dynasty and managed a chance to the Turkmans, immigrated from Anatolia to spread to the wider circle on the borders of the Safavid Qizilbash state. The Turks coming from different parts of Anatolia were the members of Turkic ethnic groups such as Ustacalu, Rumlu (mainly Turks in Sivas, Amasya and Tokat regions), Tekelu (Antalya region), Zul'kadr (Dulkadir-Maras) and the people of Karaman region in Anatolia (mainly Turgutlus) and members of the Varsak (Chukurova, Turkmans Tarsus region). Particularly in the second half of the 15th century, such mass migrations emerged due to the increase of Safavid propaganda in Anatolia and also the restructures in the Ottoman State, played a pivotal role in the changes in both social and political life of the two states. During this period, a large number of Turkman tribes emigrated from Anatolia to the Safavid Qizilbash State as the Safaviyya tariqa militia, and these were the main power of the Safavid dynasty. Despite all the measures taken by the Ottoman rulers, these migrations were not prevented. Thus, as a result of the strengthening of the Safaviyya tariqa, in which Erdebil city was the center, Ottoman administrative authorities (inhabitants) from some Turkman groups have increased their support for Shah Ismail and this situation has been influential in the establishment of the Safavid dynasty. After 1510, the Safavid dynasty, which became strong in a short time, openly threatened the Ottoman Empire from the inside. Even though Sultan Selim particularly prevented the spread of Safaviyya tariqa in the country with the the political, religious, economic, national and military measures in the Battle of Chaldiran, Safaviyya, which became a state policy, continued its influences in the Ottoman Empire with the Jelālī revolts and migrations from Safavid dynasty to Anatolia continued throughout the 16th century. The Ottoman documents, especially the Ottoman decrees, letters, and the book of affidavits will be discussed in the course of the issue and will contribute to a better understanding of the causes and consequences of the period of Anatolian immigration.

Key Words: Anatolia, Azerbaijan, Ottoman Empire, Safevi State, Qizilbash, migration, exile.